

НАУКОВІ ПІДХОДИ У ДОСЛІДЖЕННІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ВНЗ

У статті розглянуто провідні наукові підходи, що складають методологічну основу процесу формування соціокультурних цінностей відповідно до загальної схеми методологічного аналізу, що представлена чотирма рівнями методології. Обґрунтовано можливості реалізації ідей культурологічного, аксіологічного, системного, акмеологічного, діяльнісного, суб'єктного, компетентнісного, технологічного наукових підходів до процесу формування соціокультурних цінностей студентів в освітньому середовищі ВНЗ.

Ключові слова: науковий підхід, схема методологічного аналізу, рівні методології, формування соціокультурних цінностей.

Освітні концепції завжди відбивають соціальне замовлення. Сучасна ситуація в педагогічній освіті означена виникненням нових парадигм та наукових підходів до побудови освітнього процесу у ВНЗ. Утім, в освітньому просторі України існує, як наголошував І. Зязюн, “безкінчна” різноманітність педагогічних концепцій, технологій, методик, систем [6], які намагаються взаємозаперечувати одна одну. Така позиція вважається, на нашу думку, недоцільною. У процесі дослідження доведено, що теоретико-методологічні основи досліджуваного процесу формування соціокультурних цінностей особистості в освітньому середовищі ВНЗ пов'язані з реалізацією поліпарадигмальної методології, а саме із поліпарадигмальним синтезом певних положень особистісно зорієнтованої, смислової й рефлексивної освітніх парадигм. При цьому існує наукова думка (В. Желанова [4], І. Зимня [5]), що поліпарадигмальність сучасної освіти співвідноситься з її поліпідхідністю. До того ж сутністю багатьох освітніх парадигм у своїй основі є фактично ідентичні явища і процеси, а відмінності в назвах визначаються особливостями використовуваних підходів (О. Бермус) [4]. Отже, виникає необхідність з'ясування питання щодо наукових підходів, на яких ґрунтується формування соціокультурних цінностей особистості в освітньому середовищі ВНЗ.

Проблема сутності певних методологічних підходів до освіти є достатньо розробленою у науці. Так, розгляд освіти

в контексті культурологічного підходу представлено у студіях Є. Бондаревської, Б. Гершунського, Е. Гусинського, Н. Злобіна, В. Козирева, М. Кагана, Ю. Турчанінова, В. Франкла. Становлення системного підходу, обґрунтування його методологічних функцій представлено у працях А. Авер'янова, В. Афанасьєва, В. Беспалько, І. Блауберга, Н. Мойсєєва, В. Садовського, В. Семиченко, А. Уємова, Е. Юдіна. Особливості реалізації системного підходу стосовно дослідження педагогічних явищ розглянуто у працях А. Корольова, Н. Кузьміної. Акмеологічний підхід обґрунтований й розроблений у працях К. Абульханової, О. Анісімова, О. Бодальова, А. Деркача, Н. Кузьміної, В. Огнев'юка. Сутність аксіологічного підходу є предметом досліджень І. Беха, Б. Гершунського, М. Євтуха, Г. Здравомислова, І. Зязюна, В. Кременя, А. Міщенко, В. Сластьоніна, Н. Ткачової, Г. Чижакової, А. Ярошенка. Розробка діяльнісного підходу пов'язана з психологічною теорією діяльності, що висвітлена у працях М. Басова, Л. Виготського, П. Гальперіна, В. Давидова, О. Леонтєєва, Б. Паригіна, А. Петровського, В. Петровського, С. Рубінштейна. Обґрунтування й розроблення суб'єктного підходу пов'язані з іменами Б. Ананьєва, Г. Костюка, О. Леонтєєва, С. Рубінштейна, Д. Узнадзе та їхніх послідовників: К. Абульханової-Славської, Л. Анциферової, А. Брушлинського. Компетентнісний підхід у системі освіти став предметом наукового дослідження В. Баркасі, І. Бондаренко, Н. Бібік, С. Вітвицької, І. Драч, О. Дубасенюк, Я. Кодлюк, О. Локшиної, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, С. Сисоєвої, О. Ситник. Концептуальні аспекти технологічного підходу обґрунтовано й розкрито у роботах А. Алексюка, В. Беспалько, Н. Борисової, П. Гусака, М. Данилова, Л. Даниленко, М. Кларіна, Л. Коваль, О. Мороза, Г. Селевка, Д. Чернілевського. Різні аспекти реалізації середовищного підходу до освіти розроблено у дослідженнях В. Желанової, В. Лепського, Ю. Мануйлова, Т. Менг, Л. Панченко, С. Сергєєва, І. Соловйова, І. Тон, О. Фаст, О. Щербакової. Відтак, при такій розробленості різних наукових підходів питання, які з них є методологічною основою саме процесу формування соціокультурних цінностей студентів в освітньому середовищі ВНЗ, залишається поза увагою науковців.

Метою статті є аналіз науково-методологічних підходів у контексті формування соціокультурних цінностей студентів в освітньому середовищі вищого навчального закладу.

У процесі визначення наукових підходів, що складатимуть концептуально-методологічне підґрунтя нашого дослідження, будемо базуватися на розумінні підходу, яке репрезентується у дослідженнях Г. Корнетова, а саме, як засобу концептуалізації знань, що визначається якоюсь ідеєю, концепцією й центрується на кількох основних для нього категоріях. Варто зауважити, що послідовність подання наукових підходів побудуємо відповідно до “загальної схеми методологічного аналізу”, що була обґрунтована І. Блаубергом й Е. Юдіним й містить чотири рівні. Вищий рівень, на думку науковців, складає філософська методологія як система загальних принципів пізнання й категоріального строю науки. Другий рівень методології визначається ними як “рівень загальнонаукових принципів та норм дослідження”. Тобто, цей рівень методологічного аналізу є загальнонауковим. Третій рівень методологічного аналізу – “конкретно-наукова методологія”, представлений принципами, методами й процедурами дослідження, які притаманні певній науковій дисципліні. Четвертий рівень методології – методично-процедурний або технологічний. Він пов’язується науковцями з розробкою методики або технології дослідження [2].

У межах проблеми нашого дослідження філософському рівню методологічного аналізу відповідає культурологічний та аксіологічний наукові підходи. Сутність *культурологічного підходу* полягає у трактуванні освіти як засобу становлення людини в культурі. Закономірності такого розвитку обґрунтовано в культурно-історичній теорії Л. Виготського про зумовленість внутрішнього розвитку людини зовнішніми культурними подіями. При цьому “людина не тільки “споживає” культуру, а й створює її”, тобто людина творить культуру, а культура творить людину (М. Каган). Отже, людина є суб’єктом культури, носієм культурного світопорядку. Важливою є теза науковця, що саме соціокультурні цінності відрізняють одну культуру від іншої [7]. Відтак, у процесі формування соціокультурних цінностей відбувається, з одного боку, привласнення особистістю системи соціокультурних цінностей, з іншого боку, особистість створює нові культурні цінності.

Аксіологічний підхід. Відомо, що поняття “аксіологія” було введено до наукового обігу французьким філософом П. Лапі. У сучасному трактуванні аксіологія є певною галуззю філософії освіти, яка вивчає ціннісні аспекти свідомості. Тому поняття “цінності” є провідним для аксіологічного підходу; освітні цінності – для педагогічної аксіології. Варто відмітити, що пріоритетним для нас є визначення освітніх цінностей, що подається у дослідженні Н. Ткачової, яка розглядає зазначений феномен як сукупність гуманістичних пріоритетів суспільства, котрі виступають головними орієнтирами для розвитку освітньої системи загалом; як систему провідних соціальних цінностей, що засобами педагогічного процесу можуть бути переведені на рівень персональних цінностей кожного учня [10, с. 100]. Беручи до уваги окреслені позиції, ми тлумачимо аксіологічний підхід як методологічну стратегію, спрямовану на формування ціннісно-сислової сфери студентів. Сутність аксіологічного підходу у контексті представленого дослідження полягає в орієнтації освітнього середовища ВНЗ на формування соціокультурних цінностей особистості. При цьому студент привласнює об’єктивні цінності та трансформує їх на особистісно значущі цінності.

Загальнонауковому рівню методологічного аналізу відповідають системний, діяльнісний наукові підходи.

Системний підхід пов’язаний з розглядом об’єктів як систем, як деякої цілісності, з визначенням елементів, що складають її, їх взаємин, а також відношень кожного елементу й системи (І. Блауберг, Е. Юдін) [2]. Відомі представники системного підходу виокремили показники, що характеризують систему як об’єкт пізнання, які є засадничими в нашому дослідженні, а саме: цілісність як інтегративна якість, що не зводиться до властивостей або якостей елементів, що утворюють систему; структурованість, тобто наявність упорядкованих зв’язків й відносин сукупності елементів, що обумовлені місцем кожного елементу в системі; взаємозв’язок системи й середовища, тобто прояв системних якостей у процесі взаємодії з середовищем; ієрархічність, тобто представлення кожного компонента системи як підсистеми й усієї системи як компонента більшої системи.

Отже, беручи до уваги окреслені наукові позиції, ми вважаємо, що досліджуваний нами процес формування

соціокультурних цінностей є системою, яка володіє всіма ознаками системного об'єкта, а саме: 1) вона є цілісною, оскільки, з одного боку, її можливо виокремити з освітнього середовища, а з іншого – вона містить певні структурні компоненти, відсутність хоча б одного з яких призводить до порушення логіки формування соціокультурних цінностей студентів у ВНЗ; 2) система є відкритою, тобто сприйнятливою до стратегічних змін, що відбуваються у соціокультурній сфері суспільства, в загальній системі освіти у ВНЗ; 3) система є ієрархічною, оскільки побудована з елементів, кожний з яких є також складною підсистемою.

Акмеологічний підхід ґрунтується на загальнометодологічних принципах детермінізму, розвитку й гуманізму та конкретно методологічних акмеологічних принципах, а саме: суб'єкта діяльності, життєдіяльності, потенційного й актуального, моделювання, оптимальності, операційно-технологічного, зворотного зв'язку. Отже, відповідно, положенням акмеологічного підходу вважаємо таке: у процесі формування соціокультурних цінностей реалізується одна з провідних потреб дорослої людини, а саме потреба відбутися (М. Мамардашвілі). У контексті нашого дослідження вагомими є положення акмеологічного підходу щодо єдності особистісного й професійного саморозвитку (акмео-орієнтований саморозвиток) майбутнього фахівця як суб'єкта професійної діяльності. Цей процес починається з професійного самовизначення й продовжується у професійній самореалізації як провідних механізмах професіоналізації майбутнього фахівця.

Таким чином, у студентському віці, провідним соціальним інститутом, в якому формуються соціокультурні цінності, є вищий навчальний заклад, тобто досліджуваний нами процес пов'язаний з етапами професійного формування й зростання на акме-маршруті особистості.

Діяльнісний підхід до формування соціокультурних цінностей пов'язаний з діяльнісною теорією засвоєння соціального досвіду індивідом. У форматі її положень окреслений процес здійснюється в процесі його власної, внутрішньо мотивованої активності, спрямованої на предмети та явища навколишнього світу. За допомогою активної, "пристрасної" (О. Леонтьев) діяльності реалізується привласнення людиною соціального досвіду, розвиток її

психічних функцій і здібностей, систем стосунків з об'єктивним світом, іншими людьми і самою собою. При цьому суттєвим є положення теорії діяльності, а саме те, що зазначений процес відбувається за лінією зміни предметів діяльності та її мотивів (О. Леонтьєв). Тобто, процес формування соціокультурних цінностей буде пов'язаний з трансформацією мотивів студента, а також із зміною предмета його освітньої діяльності. Для з'ясування праксіологічних аспектів формування соціокультурних цінностей студента вагомими для нас є методологічні принципи єдності свідомості й діяльності (аналіз психіки через діяльність), детермінізму (зовнішнє через внутрішнє), суб'єктності, саморозвитку (у творчій діяльності народжується творець), тобто, перетворюючи буття, людина перетворюється й сама (С. Рубінштейн). Діяльнісний підхід є близьким до суб'єктного. Існує навіть варіант їх інтеграції у форматі суб'єктно-діяльнісного підходу.

Конкретно науковому рівню методологічного аналізу відповідають суб'єктний, компетентнісний наукові підходи.

Розробка *суб'єктного підходу* пов'язана з появою суб'єктної психології, засновником якої прийнято вважати А. Брушлинського. Згідно з його позиціями, сформованими в школі С. Рубінштейна, ґрунтовним аспектом щодо трактування суб'єкта є взаємодія людини зі світом, тобто, перетворюючи дійсність (природну й соціальну), людина одночасно змінює своє буття й цим створює нові умови для свого розвитку. Активність суб'єкта як здатність людини бути "творцем своєї історії, вершителем свого життєвого шляху" А. Брушлинський називав "найважливішою з усіх якостей людини" [3, с. 30]. Отже, провідні феномени суб'єктного підходу розуміємо так: 1) суб'єкт, на нашу думку, є носієм активності, що продуктивно виконує певну діяльність і володіє здатністю свідомої саморегуляції й саморозвитку; 2) "суб'єктність" вважаємо інтегрованою якістю особистості, що містить усвідомлену активність у процесі цілепокладання, смислоутворення, життєтворчості, яка спрямована на самовизначення, самореалізацію й самоактуалізацію.

У контексті проблеми нашого дослідження реалізація положень суб'єктного підходу пов'язана з розглядом особистості студента як суб'єкта формування соціокультурних

цінностей, а також з позиціонуванням його як активного суб'єкта освітнього середовища ВНЗ.

Поява “компетентнісного підходу” була зумовлена тенденцією до інтеграції та глобалізації світової економіки; необхідністю гармонізації європейської освітньої системи відповідно до зміни освітньої парадигми. О. Пометун під поняттям “компетентнісний підхід” розуміє спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток ключових (базових, основних) та предметних компетентностей особистості [8]. Варто відмітити, що специфіка компетентнісної освіти полягає у її переорієнтації на параметри “студентоцентрованої освіти”, тобто в процесі освіти студент має розвинути соціально та професійно важливі якості, завдяки якими він зможе самореалізуватися у житті. Провідними поняттями компетентнісного підходу є поняття “компетенція” (задана вимога; норма освітньої підготовки; змістова, потенційна характеристика; коло повноважень особистості) й “компетентність” (суб'єктивна, актуальна, особистісна характеристика; реально сформовані особистісні якості та досвід діяльності особистості). У межах проблеми поданого дослідження особливої ваги набуває феномен “професійна компетентність” – як характеристика особистості, що синтезує її провідні професійно-особистісні якості, а також готовність реалізувати їх у ситуаціях професійної діяльності. Це пояснюється тим, що процес формування соціокультурних цінностей студента збігається з його первинною професіоналізацією в освітньому середовищі ВНЗ, й ці процеси інтегруються в його соціокультурній компетентності.

Методичний або технологічний рівень дослідження відповідно до загальноприйнятої ієрархії рівнів методології пов'язаний з упровадженням провідних положень *технологічного, середовищного підходів*.

Реалізація технологічного підходу є пріоритетним вектором сучасної вищої освіти, оскільки такий підхід передбачає точне інструментальне управління навчальним процесом і гарантоване досягнення поставлених навчальних цілей (Г. Селевко) [9]. Суттєвими ознаками саме педагогічної технології є її зв'язок із гарантованим досягненням мети, зі змістовними аспектами освіти, з продуктивним використанням певних форм і методів навчання й виховання; визнання системності, розвивальної, підпорядковувальної,

а також алгоритмізовальної спрямованості зазначеного феномена. Беручи до уваги наукові позиції П. Гусака, М. Кларіна, Г. Селевка, а також наші дослідницькі позиції, розуміємо технологію формування соціокультурних цінностей як систему функціонування всіх компонентів зазначеного процесу, а також алгоритмізовану послідовність певних дій, спрямованих на формування цього важливого особистісного конструкту у студентів. Ми вважаємо, що технологія формування соціокультурних цінностей студентів в освітньому середовищі ВНЗ відповідає всім критеріям технологічності. На думку Г. Селевка, такими є: концептуальність, системність, керованість, алгоритмізованість, відтворюваність, ефективність, діагностичність.

Таким чином, методологічні основи дослідження процесу формування соціокультурних цінностей у ВНЗ представлені поліпідхідним синтезом культурологічного, аксіологічного, системного, акмеологічного, діяльнісного, суб'єктного, технологічного, середовищного наукових підходів. Їх ієрархія відповідає загальноприйнятим рівням методології наукового пізнання, а саме: філософському, загальнонауковому, конкретно-науковому, технологічному. У межах цієї статті ми не мали можливості розглянути всі наукові підходи, що відповідають технологічному рівню методологічного аналізу. Отже, подальшого вивчення потребує середовищний підхід, який пов'язаний із створенням певного освітнього середовища ВНЗ як сфери формування соціокультурних цінностей студента. Цей аспект дослідження становитиме предмет наших подальших наукових розвідок.

Література

1. Бермус А. Г. Контекст и структура парадигмального подхода в современной теории образования / А. Г. Бермус [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.ebiblioteka.lt/resursai/Uzsienio%20leidiniai/MFTI/2000/003.pdf.
2. Блауберг И. В. Становление и сущность системного подхода / И. В. Блауберг, Е. Г. Юдин. – М. : Наука, 1973. – 270 с.
3. Брушлинский А. В. Психология субъекта: некоторые итоги и перспективы / А. В. Брушлинский // Известия Российской академии образования. – М., 1999. – С. 30–41.

4. Желанова В. В. Реалізація поліпарадигмальної методології у сучасній вищій освіті / Н. М. Чернуха, В. В. Желанова // Неперервна професійна освіта: теорія і практика // Науково-методичний журнал. – К. : ТОВ “Видавниче підприємство “Едельвейс”, 2014. – Вип. № 3-4. – С. 17–22.
5. Зимняя И. А. Компетентностный подход. Каково его место в системе современных подходов к проблемам образования? (теоретико-методологический аспект) // И. А. Зимняя // Высшее образование сегодня. – 2006. – № 4. – С. 20–27.
6. Зязюн І. Філософія педагогічної антропології / І. Зязюн // Професійна освіта: педагогіка і психологія. Українсько-польський журнал. – 2008. – № 10. – С. 51–58.
7. Каган М. С. Философия культуры / М. С. Каган. – СПб., 1996. – 379 с.
8. Пометун О. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / Олена Пометун // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С. 65–69.
9. Селевко Г. К. Современные образовательные технологии : учеб. пособие / Г. К. Селевко. – М. : Нар. образование, 1998. – 256 с.
10. Ткачова Н. О. Аксиологічний підхід до організації педагогічного процесу в загальноосвітньому навчальному закладі / Н. О. Ткачова. – Х. : Каравела, 2006. – 300 с.

Э. Р. Зарединова

Научные подходы в исследовании процесса формирования социокультурных ценностей студентов высших учебных заведений

Институт проблем воспитания Национальной академии педагогических наук Украины (9, ул. Берлинского, Киев, Украина)

В представленной статье рассмотрены ведущие научные подходы, составляющие методологическую основу процесса формирования социокультурных ценностей личности в соответствии с общей схемой методологического анализа, представленной четырьмя уровнями методологии. Обоснованы возможности реализации идей культурологического, аксиологического, системного, акмеологического, деятельностного, субъектного, компетентностного, технологического научных подходов в процессе формирования социокультурных ценностей студентов в образовательной среде вуза.

Ключевые слова: научный подход, схема методологического анализа, уровни методологии, формирования социокультурных ценностей.

E. R. Zaredinova

Scientific Approaches in the Research of the Process of Forming the Socio-Cultural Values of Students at Higher Educational Institutions

Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine(9 Berlynskohe Str., Kyiv, Ukraine)

In the presented article, the leading scientific approaches that make up the methodological basis of the process of forming the student's socio-cultural values in accordance with the general scheme of methodological analysis are considered, represented by four levels of methodology. The first philosophical level of methodology includes cultural and axiological scientific approaches; the second general scientific level includes system-related, acmeological, activity methodological approaches; the third one, specifically scientific, includes subjective, competency-based scientific approaches; the fourth technological level of methodology covers ecological and scientific approaches. The possibilities of realization of multi-approach synthesis of ideas of cultural, axiological, systemic, acmeological, activity, subject, competency-based and technological scientific approaches in the process of formation of the student's socio-cultural values at higher educational institutions are substantiated. The essence of the culturological approach lies in the interpretation of education as a means of becoming a personality in culture, which, on the one hand, leads to the appropriation of a system of socio-cultural values by a person; on the other hand, the personality creates new cultural values. The essence of the axiological approach is in the orientation of the educational environment of a higher education institution on the formation of the personality's socio-cultural values. The system approach is connected with the consideration of the formation of socio-cultural values of the personality as a system. Acmeological approach allows to link the formation of socio-cultural values of the personality with the stages of professional formation and growth on the acme-route of the person. In the context of the provisions of the activity approach, the formation of socio-cultural values is carried out in the process of the student's own internally motivated activity. The implementation of the provisions of the subject approach is connected with the consideration of the personality of a student as a subject of the formation of socio-cultural values, as well as with his or her positioning as an active subject of the educational environment of a higher education institution. The introduction of the technological approach

is connected with the development of technology for the formation of the students' socio-cultural values in the educational environment of a higher education institution, which meets all the corresponding criteria.

Keywords: *scientific approach, scheme of methodological analysis, levels of methodology, formation, socio-cultural values.*

References

1. Bermus, A. G. Kontekst i struktura paradigmalnogo podkhoda v sovremennoi teorii obrazovaniia [Context and structure of the paradigmatic approach in modern Theory of education]. Retrieved from www.ebiblioteka.lt/resursai/Uzsienio%20leidiniai/MFTI/2000/003.pdf.
2. Blauberg, I. V., & Yudin, E. G. (1973). Stanovlenie i sushchnost sistemnogo podkhoda [Development and essence of the systemic approach]. Moscow: Nauka.
3. Brushlinskii, A. V. (1999). Psikhologiiia subekta: nekotorye itogi i perspektivy [Psychology of the subject: Some results and prospects]. In *Izvestiia Rossiiskoi akademii obrazovaniia* (pp. 30-41). Moscow.
4. Zhelanova, V. V., Chernukha, N. M., & Zhelanova, V. V. (2014). Realizatsiia poliparadihmalnoi metodolohii u suchasni vshchii osviti [Realization of poly-paradigm methodology in modern higher education]. In *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka: naukovo-metodychnyi zhurnal: Vol. 3-4* (pp. 17-22). Kyiv: TOV "Vydavnyche pidpriemstvo "Edelveis".
5. Zimniaia, I. A. (2006). Kompetentnostnyi podkhod. Kakovo ego mesto v sisteme sovremennykh podkhodov k problemam obrazovaniia (teoretiko-metodologicheskii aspekt) [Competence approach. Where is it place in the system of modern approaches to the problems of education? (theoretical and methodological aspect)]. *Vyshee Obrazovanye Segodnia*, 4, 20-27.
6. Ziaziun, I. (2008). Filosifiia pedahohichnoi antropolohii [Philosophy of pedagogical anthropology]. *Profesiina Osvita: Pedahohika i Psykholohiia. Ukrainsko-Polskyi Zhurnal*, 10, 51-58.
7. Kagan, M. S. (1996). Filosifiia kultury [Philosophy of culture]. St. Petersburg.
8. Pometun, O. (2005). Kompetentnisnyi pidkhid – naivazhlyvishyi orientyr rozvytku suchasnoi osvity [Competency approach – the most important reference point for the development of modern education]. *Ridna Shkola*, 1, 65-69.

9. Selevko, H. K. (1998). *Sovremennyye obrazovatelnyye tekhnologii* [Modern educational technologies]. Moscow: Narodnoe obrazovanie.
10. Tkachova, N. A. (2006). *Aksiologichnyi pidkhdid do organizatsii pedahohichnoho protsesu v zahalnoosvitnomu navchalnomu zakladi* [Axiological approach to the organization of pedagogical process in a general educational institution]. Kharkiv: Karavela.

Заредінова Ельвіра Рифатівна, кандидат педагогічних наук, доцент, науковий кореспондент лабораторії виховання в сім'ї та закладах інтернатного типу Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України

Зарединова Эльвира Рифатовна, кандидат педагогических наук, доцент, научный корреспондент лаборатории воспитания в семье и учреждениях интернатного типа Института проблем воспитания Национальной академии педагогических наук Украины

Elvira R. Zaredinova, Scientific Correspondent at the Laboratory of Education in Family and Boarding Schools of the Institute of Problems on Education of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, PhD in Education, Assistant Professor

УДК 373.5.015.31:172.15

М. Д. Зубалій, М. В. Тимчик, м. Київ

МЕТОДИ ВІЙСЬКОВО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ ЗАСОБАМИ ХОРТИНГУ

У статті проаналізовано стан розробленості методів військово-патріотичного виховання учнів старших класів, які займаються хортингом – національним видом спорту, заснованим в Україні на культурних, оздоровчих і бойових традиціях українського народу. Розкрито, як за допомогою системи методів забезпечується взаємодія вихователів, викладачів предмета “Захист Вітчизни” й хортингістів у військово-патріотичному вихованні в загальноосвітніх навчальних закладах. Застосування ефективних методів дає змогу вирішувати велику кількість завдань і різноманітних виховних проблем з військово-патріотичного виховання й підготовки хортингістів до військової служби у Збройних Силах за складних сучасних умов.

Ключові слова: *військово-патріотичне виховання, методи, хортинг, хортингісти, старшокласники, класифікація методів, патріотизм, допризовна молодь, військова служба, захист Вітчизни.*